

Siniša JELUŠIĆ*

POHVALA PUTOVANJU: Akademik Nenad Vuković kao *Homo viator*

Sažetak: U ovom radu autor ukazuje na suštinu putopisnog žanra u odnosu na pojam *homo viator*, koji se najdublje povezuje sa psihološkim značenjem (K. G. Jung), jer ga postavlja u vezu sa suštinskom osobinom ličnosti — samosaznavanjem i individuacionim procesom (: *principium individuationis*). U tom smislu su posebno karakteristični Vukovićevi putopisi sabrani u knjigama *Moja Poljska* i *Švedska (ne)daleka*, koji upućuju na široku lepezu književnih i uopšte kulturalnih događanja koji su za akademika Vukovića bili od najvećeg značaja. Posebno se ukazuje na pitanje utvrđivanja specifičnosti Vukovićevog putopisnog diskursa. Ova specifičnost se, prema stavu autora rada, nalazi u odnosu prožimanja načelno opozitnih sistema: empirijskog/dokumentarnog i poetskog/umjetničkog, koje će potom biti prošireno na kulturalni i antropološki stav posebno izražen u Heraklitovoj filozofiji. Analizom ovih atributa doprinosi se do razotkrivanja u odnosu na druge, sasvim distinktivnih vrijednosti Vukovićevih putopisa.

Cljučne riječi: *Putopis, homo viator, kultura, komunikacija, saznanje, ličnost, žanr, prožimanje, dokument, poezija*

U posljednjoj godini svog zemaljskog bivstvovanja Njegoš je u pismu Dimitriju Vladisavljeviću (1851) zapisao još jednu misao dalekosežnog važenja: „Grjehota je na putovanje vikati. Ko ne putuje, taj ne živi, taj ne znade što je svijet, što je svjetska mješavina. Svijet je knjiga otvorena u kojoj treba učiti što je svijet“.¹ Putovanje je stoga, saglasno Njegošu, analogno samom suštastvu života, njime se tajna svijeta saznanje. Drugim riječima, ono je put saznanja, a potonji tekst (putoopis/putopis) jeste oblik kojim se ovo saznanje drugima predaje.²

* Siniša Jelušić (Budva), profesor univerziteta, vanredni član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti

¹ Petar II Petrović Njegoš: *Izabrana pisma*, Titograd: Biblioteka Luča, 1967, str. 321.

² U nešto drugačijem smislu, ali povezano sa Njegoševom rečenicom, jungovski inspirisana dubinska psihologija, poima čovjeka kao kao vječitog putnika (*homo viator*), koji je uvijek na putu sazrijevanja, odnosno zrelosti (: *principium individuationis*).

Putopis je otuda svagda neka vrsta potonjeg teksta jer nastaje *poslije*, kao nešto što za iskustvom slijedi (u odnosu na iskustvo *a posteriori*). Akademik Vuković upućuje na svjesnu, ali ne manje i nesvjesnu potrebu za saopštavanjem iskustva, koja se „pojavi, opomene, podsjeti i sve jače traži da iz mene krene ka drugima kao neko svjedočanstvo o meni samom, svjedočanstvo o linijama koje idu kroz mene...“ (Nenad Vuković) i koja se može izjednačiti sa nekom vrstom snažne unutrašnje prisile (na jednom drugom mjestu Vuković upućuje na nesumnjivi psihološki razlog: „proganjanje slika i vira sjećanja“). Ali, moglo bi se s pravom primijetiti da potrebi samoiskazivanja prethodi ne manje snažan nagon za putovanjem (a time i saznavanjem): „U pohode... Stalna želja... U pohode... Kad se neko mjesto (znano po nečemu ili nekome) ukotvi u meni, želim da mu krenem u pohode“.³

Skriveni psihološki mehanizam koji u nesvjesnom prebiva, jasno se uočava u podsticaju na putovanje a potom putopisnom bilježenju, koje akademik Vuković najprije povezuje sa relativno ranim iskustvom, iskustvom boravka u Poljskoj.⁴ Ovo potvrđuju završne stranicama knjige u kojima ispovjedno saopštava da: „Kad su me počele progoniti slike i vir sjećanja, počeo sam da izvlačim iz zapisa (od studentskih dana do danas) i prediva sjećanja ono što je ostalo i da ga slažem po nekom redu“.

Ove „slike i vir sjećanja“, kad je o Poljskoj riječ, obuhvataju rijetko široku tematsku lepezu: velike poljske univerzitetske centre, Krakov (Jagelonski univerzitet), Varšavu, i godine studija u njima, bogatstvo susreta sa najvećim imenima poljske slavističke nauke i njihovim djelima (Tadeuša Ler-Splavinjskog, Tašickog, Klemensjeviča, Kuriloviča, Viku), filozofije (Ingardena, Tatarkjeviča), dramaturgije (Grotovskog, Mrożeka, Vajde, Kota), književnosti (Borovski, Ivaškjevič, Šimborska, Ružević, Miloš)...

Valja naglasiti da se već ovdje uočava prevashodna osobina Vukovićevog spisateljskog postupka, u kome, najprije, nikada ne može biti riječi o hladnom diskurzivnom izlaganju, kako bi čitalac na prvi pogled mogao pomisliti imajući u vidu, primjerice, slavistički naučni tematski opseg kojim se Vuković bavi. Pogotovo što su u svim Vukovićevim zapisima nerijetko sadržani i vrijedni empirijski podaci koji neosporno

³ Podsjetimo da se na uvodnim stranicama glasovite pripovijesti Tomasa Mana *Smrt u Veneciji*, pojavljuje istovjetni motivacijski poriv, koji poput unutrašnje nesvjesne prisile, usmjerava Ašembahov put ka konačnom odredištu.

⁴ Nenad Vuković, *Moja Poljska*, Cetinje: Obod, 2002.

sadrže otkrivalačke atribute naučnog dokumenta, neobično dragocjenih za potonja slavistička komparativna izučavanja.

Time, u stvari dospijevamo do jedne od izrazitih crta koje karakterišu Vukovićev putopisni tekst: riječ o izrazitom osjećaju za lirsko, poetsko, uvijek osjenčeno melanholijskim *sfumatom* koji Vukovićevom izrazu daje sasvim posebnu estetsku intonaciju. Ističem još jednom da je riječ o rijetkom prožimanju, o kome će nadalje biti riječi, u kome je naučna akribičnost svagda prožeta estetskom emanacijom, a da ova potonja time nipošto ne umanjuje stepen strogosti, uopšte uzev, karakteristične za diskurzivno izvođenje.⁵

Uz ovo, izdvajam i osobenost montažnog postupka, koji, po svemu, predstavlja jedan od karakterističnih atributa Vukovićevog teksta, posredstvom koga je pomenuto prožimanje dosljedno sprovodi. Ovaj postupak odnosi se na specifičnu upotrebu u tekstu hronotopa, žanra, citata, složenih intertekstualnih veza i posebno odnosa vizuelno/slikovno-verbalno/književno. U ovome uočavamo još jedan važan atribut Vukovićevog stvaralačkog postupka u kome su tekst i slika po pravilu najčešće komplementarni.

Navodim sada nekoliko primjera, koji će plastično pokazati nesumnjivu prožimajuću prisutnost dvojakih ravni (naučne i pjesničke), koje su u uobičajenim tekstualnim praksama najčešće u relaciji međusobne isključivosti.

Najprije imam u vidu ogled *Pod teretom grijeha*, u kome se izlaže Andrićev odnos prema poljskom narodu i njegovoj drevnoj kulturi, posebno predstavljanje unikalnog dokumenta u kome pisac *Proklete avlije* govori o dubokom emocionalnom doživljaju koje je u njemu izazvala depeša rektora i senata Jagelonskog univerziteta: „I ponovo sam osjetio onaj miris krakovskih vrtova iz mojih proljećnih šetnji 1914. godine; u svakom trenutku mogu da izazovem onaj izuzetni miris... Krakov je ostavio na mene najdublji neizbrisivi utisak“. Ili ogled o begu Muhamedu Kulenoviću, bratu glasovitog pjesnika Skendera, koji je poslije 1918. studirao slikarstvo na čuvenoj Akademiji lijepih umjetnosti u Krakovu. Vuković je, između ostalog pronašao i sačuvao od sigurne propasti prepisku i dokumentarnu građu od najveće važnosti za razumijevanje ranog

⁵ Rekao bih da se, *cum grānō salis*, ovdje može imati u vidu Kostićev metodološki imperativ da: „Uopšte svaki pesnik treba da ima nešto filozofije, kao i svaki filozof... što treba da je malo i pesnik... Koliko pak ima poezije u grčkih filozofa, o tome ne treba uveravati znalce metafizičkih pisaca, u kojih je mašta glavni činilac njihovog umovanja“. Laza Kostić, *Osnovno načelo*, Beograd: Kultura 1961, str. 74.

perioda stvaralaštva Skendera Kulenovića. Epistolarno u kome se ogleda pjesničko (: umjetničko), prisutno je u, primjerice, sačuvanom pismu iz 1927. godine, u kome Skender svome bratu upućuje i ove, melanholično obojene, poetske rečenice: „A ti si jedan komad naše cjeline. Našega srca. Kažeš: lijepa je Poljska, ljubiš njena orašja i boje; (tako si nekako, ali vrlo slikovito pisao) za nju bih i zadnju kaplju krvi prolio. A ljubiš li naš krajolik?! Naše kolorite? I ovaj buj juga? Naše snaše s podmuklim podsmjehom strasti?...“

Valja posebno izdvojiti i sistematsko istraživanje o prisutnosti književnog djela kralja Nikole u Poljskoj, započeto autorovom studijom *Nikola Petrović, kralj — pjesnik kod Poljaka*. Vuković je rad napisao u okviru izučavanja istorijskih i kulturnih veza naroda Slovenskog juga sa Zapadnim Slovenima na Jagelonskom univerzitetu, a objavila ga je Poljska akademija nauka u svom godišnjaku za 1967. godinu. Jedan od heurističkih podataka koji će čitalac u ovom radu pronaći, između ostalog jeste da je kralj Nikola bio „najprevođeniji pjesnik slovenskog juga na poljski jezik na prelomu vjekova, preciznije rečeno na početku XX vijeka“. Ovo stoga što su Poljaci shvatili „dobro potrebu i funkciju pjesnika tribuna, pogotovu takvog Gospodara, u vremenu stalnih ratova...“ i „zadovoljavanje crnogorske kulturne žeđi“.

Stalo mi je naglasiti da se Vukovićev poetski dar posebno ogleda u uspješnosti prevoda sa više jezika ali, ne manje, i u izboru pjesnika i njihovih stihova. Stoga je, po mom sudu, u ovome sadržan jedan od velikih Vukovićevih doprinosa kulturi zajedničkog jezičkog prostora, koji zaslužuje posebnu interpretaciju.

Kao podsticajan primjer Vukovićevog osebujnog talenta izdvajam i prevod Lundkvistovih stihova:

*Jurili smo kao vjetar,
podizali glave
ispod sunca, ispod oblaka.
U odajama za goste
dugo je kao noć teklo vino,
dugo je kao noć tekla krv
iz otvorenih rana ljubavi.*

A. Lundkvist (prevod, N. V.)

Čitajući ovaj prevod, u magnovenju mi se učinilo da ovi stihovi nisu samo uspješan Vukovićev prevod poezije Artura Lundkvista, nego da

predstavljaju i *mogućne* stihove sopstvenog Vukovićevog naslućenog pjesničkog univerzuma!

Dopunski argument za ovaj vrijednosni stav, nalazim u Vukovićevim prevodima antologijskih stihova velike poljske pjesnikinje Haline Posvjatovske, u kojima se, prema autoru, poput mikrokosmosa zrcali cjelina prerano prekinute egzistencije poetese:

...imala sam samo nešto proljeća u
Prstima
vjetra u kosi
osmijeh
rasut tankom jezom
po vodi
...

U nadasve nadahnutom eseju njenom pjesničkom stvaralaštvu, čije je pjesničko djelo predstavio u zbirci osobenog naslova: *Niko ne zna kako umiru ptice*, Vuković je izdvojio vrijednost prijateljstva (kao oblika ljubavi), koje je, poput samosaznanja, autoru ovih riječi, Nenadu Vukoviću, duboko primjereno:

„Bila je čovjek kome je neophodno bilo ljudsko prijateljstvo i koja je umjela to prijateljstvo kao dragulje čuvati.“

Nije teško zapaziti da je u ovim tekstovima, bez obzira na tipološku pripadnost, strogo uzev, komparativističke analitike, važnije od svega uočiti sveprožimajuću prisutnost najvišeg osjećanja, koje se nahodi, nimalo slučajno, u prvoj riječi prve rečenice putopisnih reminiscencija Poljskoj posvećenih. Ono čime se započinje jeste Ljubav, kojom akademik Vuković objavljuje suštinu značenja najvećma prisutnih u tekstovima ili knjigama koje je predmet našeg tumačenja:

Ljubav prema planini i čovjeku... Ljubav trajna...

I zaista, ma koliko da je riječ o komparatističkim ili drugim žanrovski složenim tekstovima, osnovno načelo — načelo Ljubavi, poput alhemijske *materiae prima*, skriveno emanira iz svake Vukovićeve rečenice. Saglasno ovome, ljubav o kojoj je u Vukovićevim putopisima riječ, nije ona čiji se pojam svakodnevno površno rabi, nego ona koja je ontološke ili metafizičke naravi, „koja nikad ne prestaje“, bez koje smo, stoga, uz sve imanje, kako Apostol veli, „ništa... i ništa mi ne pomaže“.

Stalo mi je da naglasim da se upravo u ovoj ravni presijecaju atributi koji na jednoj strani pripadaju autonomiji teksta i na drugoj, atributima ličnosti samog autora koji, uopšte uzev, njegovoj ličnosti, time pridaju po svemu privilegovano značenje. Ako se prisjetimo već uočene osobenosti Vukovićevog diskursa koji se zasniva na načelu spajanja pojmovno isključivog (: naučno-pjesničko, pri čemu je, po mom uvjerenju, svagda dominantna na ovom drugom), neće biti teško da ovaj temeljni atribut povežemo sa suštastvom strukture ličnosti samog autora, jer se upravo u tome struktura ličnosti i bitni atributi teksta sasvim poklapaju.

Imajući u vidu neobično bogatu tradiciju naše putopisne literature od svetoga Save, Njegoša, Ljubomira Nenadovića do Rastka Petrovića, Isidore Sekulić ili Miloša Crnjanskog, nastaviću tumačenje već do sada neposredno nagoviještene specifičnosti (strogo uzev: posebnosti) putopisnih knjiga akademika Nenada Vukovića, pitajući po čemu se ove, od djela drugih putopisnih autora mogu razlikovati.

Sažeto rečeno, osnovno načelo Vukovićevog putopisnog postupka utemeljeno je na dubokom doživljaju ideje sveopšte prožetosti bića, što je, kako je poznato, heraklitovski, ali i sumatraistički pojam koji se najčešće povezuje sa književnom poetikom Miloša Crnjanskog. Prema ovakvoj vizuri posebnost ili neka vrsta izdvojenog identiteta objekta ukinuta je njegovim slivanjem u cjelinu: *Sve je u vezi, sve se sliva. Sve se sliva u beskrajni vidik i mir...*

Bazično poetičko načelo ontološkog *conunctio* može se uvjerljivo pokazati na primjeru jedne stihovne transformacije. Ukoliko, naime, geografske termine iz poznatih stihova *Lamenta nad Beogradom* Miloša Crnjanskog:

*Jan Majen i moj Srem,
Paris, moji mrtvi drugovi, trešnje u Kini,
priviđaju mi se, dok ovde ćutim, bdim...*

zamijenimo učestalim terminima iz Vukovićevih putopisa, npr. Krakov, Upsala, Piva ili Durmitor, dospijevamo do analogne semantičke strukture, koja nas neposredno upućuje na bar dvije osobenosti Vukovićevog postupka: prvu, na koju smo naprijed ukazali, naime: da je Vukoviću primjerena osobina jednog specifično pjesnički oblikovanog iskaza i drugu: da se značenjska ravan njegovih putopisnih tekstova najvećma može povezivati sa pomenutom prožimajućom idejom bića, na način prisutan kod starih mislilaca, Heraklita, Paracelzusa, Kuzanskog ili Karla Gustava Junga, idejom koja se imenuje kao *coniunctio oppositorum*.

Ubjedljivi primjeri ovako shvaćenog hronotopskog prožimanja predstavljaju upravo svjedočenja „o linijama koje idu kroz mene“ i to, obratimo pažnju, „od moje postojbine do dalekih tačaka nečije druge postojbine; *od snjegova (nameta) durmitorskih i zapisa i crteža na piščanskim stećcima do skandinavskih snjegova i zapisa runičnih na tvrdom skandinavskom granitu*“ (kurziv S. J.). Ili, putovanje u Norvešku, „u pohode Ibzenu i Grigu, cestom Isidore Sekulić... do Lofotskih ostrva u miris ribljeg ulja (teški miris što mi je remetio djetinjstvo na Durmitoru)“.

Svi uočeni atributi Vukovićevog postupka bez ostatka su prisutni u knjizi *Švedska (ne)daleka*,⁶ koja predstavlja još jedan vid prožimanja naprijed uočenih žanrovskih suprotnosti. Tako se strogo dokumentarno (kao otkriće arhivski dragocjenih materijala), nadovezuje na lirsko kontempativno — na mnogim mjestima nalazimo cjeline koje se čitaju kao autentična poetska proza obojena melanholičnim štimungom, kakav je primjerice iskaz čija se stihovna forma po sebi nameće: *Švedska daleka... A snijeg i ovdje pada... To zaborav na sjećanje pada (Zaborav pada)*.

Ili, još jednom, sumatraistički motiv sveopšte prožetosti bića, u izvrsnoj vizuelnoj slici o brezama na Pišču:

Na Pišču rastu breze donešene s Brezana ili iz Jasne Poljanje, ili... (Mnoga smo drveća donijeli iz daljina. I sada ovdje rastu po pradjedovskim uvalama.) Zasađivali smo ovdje, da raste, ljubav Vukovića prema drugim krajevima i ljudima.

I raste ta ljubav! Rastu i skandinavske smrče...!

Za prisutnost sumatraističke poetike u putopisnom žanru, karakterističan je svakako primjer u kome je riječ o Upsali, prema Vukoviću, zagonetno čarobnom gradu, čije se olovne jeseni preobražavaju u prostor Katunske nahije:

Dočekivao olovne jeseni i ledene zime! (U ovoj Skandinaviji — pisao je S. Pšibiševski, veliki poljski um, pisao je iz tazbine, pisao svom evropskom prijatelju — čovjek kad dođe jesen, jedino što može razumno da učini jeste da se ubije.“ Ali, Pšibiševski se nije ubio, jer nikad nije bio trijezan!) Dočekivao sam duge zime i kratka ljeta.

(Šveđanka Šveđanku obično pita: Da li se sjeća u koji je dan lani bilo ljeto!)

⁶ Nenad Vuković, *Švedska (ne)daleka*, Cetinje: Obod, 2003.

(...)

Nad Katunskom nahijom danima iz olovnog neba pada hladna i kao olovo teška kiša.

I danas ovdje na Cetinju pred očima mi je...

Valja uputiti čitaoca i na analogan postupak koji uočavamo u Vukovićevom pripovijedanju o dvorcu Murbaka, u kojem se spominje princeza Otilija Lovisa, nama znana kao Selma (Lagerlef). Ime Selma pokreće niz spontanih, heurističkih Vukovićevih onomastičkih asocijacija koje tvore tematski novu tekstualnu cjelinu: „...a ta Selma danas mi se pričinjava kao da je došla poslije pjesme *Putuj Selma...* A zašto baš Selma, šta je to u tom imenu, imenu iz arapskog jezika preko turskog, arapsko sama /ž. ime/, iz korijena *slm* — biti zdrav, čitav; biti siguran; spasiti se, a možda bi više odgovarala *Razbolje se lijepa Fatma...*

Vukovićeva nesumnjiva onomastička imaginacija upotpunjuje se jednim indikativnim i, pokazaće se, neobično funkcionalnim odstupanjem. Naime, u imensku identičnost (Selma=Selma) sada se uvodi „lijepa Fatma“, koja bi, veli Vuković, „možda više odgovarala“. Čemu bi i zašto više odgovarala? Pokazaće se da ovaj novi, značenjski funkcionalni plan povezivanja, sada počiva na teškoj bolesti zajedničkoj Selmi (Lagerlev) i Fatmi iz glasovite sevdalinke *Voljelo se dvoje mladih*, pjesme izrazito tragične intonacije. Time nije postignuta jedino puka analogija koja počiva na povezujućem atributu bolesti, već neuporedivo više od toga: efektnim asocijativnim pomjeranjem, tragični odjek svima znane sevdalinke, uvjerljivo je oblikovao sliku tragične bolesti Selme Lagerlef. Otuda, po svom intenzitetu, pokazuje se da upravo naizgled iznenađujuće onomastičko odstupanje nadilazi bilo kakav uobičajeni oblik faktografskog i/ili biografskog iskazivanja i postaje konstitutivnim za dubinsko predstavljanje jednog nadasve tragičnog podatka iz života velike švedske spisateljice. Ovo dubinsko, etimološko razotkrivanje suštine, Vuković dovršava dalekosežnim upitnim zapažanjem: „Fatma od Fatima — *odbijena od sise/zašto baš tako! ?/; Muhamedova kći je bila Fatima, a njena majka Hatidža/što znači: žensko nedonošče — zašto baš tako! ?*). Da li ovo sve ima neku vezu, ili je slučajnost! “

Na završnim stranicama knjige o Švedskoj (*Umjesto epiloga*) navodi se još jedno Vukovićevo sjećanje koje, ne bez razloga, treba u cjelini navesti:

Na ulazu u Upsalu zastoj na cesti. Dugo se stoji... Niko ne trubi... Izašao sam iz auta da vidim šta se događa... Stao šleper, čeka da divlja

patka prevede pačice preko ceste. Gega pačji špalir suviše sporo. Niko ih ne plaši... Takve su patke u Švedskoj...

Takva je Švedska...

Jasno je da se jednom neubičajenom slikom (koja podsjeća na kakav mogući filmski kadar) odnosa prema divljoj patki i njenim pačicama, izlaže završni Vukovićev stav o Šveđanima kao narodu urodene strpljivosti i iznad svega, poštovanja života/Drugog, pa makar to bio i život jedne divlje patke.⁷ Pogotovo kada znamo da kod nas ne mare previše ni za ljude, a kamoli za divlje patke!

Uz svu opasnost prekoračenja „granica tumačenja“ (U. Eko), Vukovićeve putopisne knjige predstavljaju neku vrstu transkulturalne metafore čije je bazično značenje u najdubljem uvjerenju da se kulture ne isključuju, nego da se, naprotiv, već po svom pojmu, *prožimaju* (up. metaforička značenja relacija vranac i bigos, Upsala i Katunska nahija, Lofotska ostrva i Durmitor...), da, drugim riječima, ovo prožimanje i čini samu suštinu kulture, kao što uostalom, napravimo li analogiju sa pojmom ličnosti, Ja postaje Ličnost (prisjetimo se Platonovog *Simposiona* i sv. Maksima Ispovjednika), jedino u odnosu sa Ti, ili, jedino ukoliko je s Drugim egzistencijalno povezan.

U vremenu za mnoge aktuelnog konflikta odnosa nacionalno — kosmopolitsko, čiji se odnos u nas nerijetko pogrešno postavlja kao stroga, nužno isključiva antiteza, u kojoj nacionalno najčešće podrazumijeva ksenofobičnu, provincijalnu, plemensku zatvorenost, a kosmopolitsko potiranje svake veze s etničkom pripadnošću i kulturnom posebnošću, Vukovićeve knjige predstavljaju i neophodan prosvjetiteljski, pedagoški model za poimanje zrelog odnosa prema Drugom kao različitom, koji nas (Drugi) ne isključuje, nego obogaćuje. Jer nas takav odnos čini prijemčivim za mogućnost jedine prave refleksije o sopstvenoj kulturi, ali i sebi samima, do kojih se jedino preko Drugog dolazi.⁸

⁷ Ipak, da se klonimo nekritičkih uopšavanja kad je riječ o skandinavskom odnosu prema (divljim) patkama, opominje nas Henrik Ibzen, sasvim konkretnim a potom i simboličnim značenjem divlje patke. Vid. Henrik Ibzen, *Divlja patka*.

⁸ Vid. Martin Buber, *Ja i Ti*; E. Levinas, *Među nama*; Isti, *Totalitet i beskonačnost*; J. Zizjulas, *Zajednica i drugost*; M. Bahtin, *Problemi poetike Dostojevskog...*

Siniša JELUŠIĆ

THE GLORIFICATION OF TRAVELING:
Academic Nenad Vuković as *Homo viator*

Summary

In this paper the author define the substance of travel book genre in the relation with the concept of *homo viator*, which is in very deep connection with a psychological semantic (C. G. Jung). The concept correspond with the self-knowledge and the process of personality individuation (: *principium individuationis*). It is very characteristic Vukovic's travel writing collected in books *My Poland* and *Sweden (not) a far*, which intend to the wide range of the literary and, generally, cultural events which has for academic Vuković most fundamental meaning. Particularly, the author indicated the questions of define of specific Vuković travel writing discourse. It is in relation of permeation of the oposite systems: empirical/documentary and poetic/aesthetic, which will expand to the cultural and antropological position, particulary present in the Helaclit's philosophy. Methodologicly, analysis of this atributs has discovered very distinctive values of Vukovic's travel books.